

ЕКСТРАДИЦІЯ І ЮРИСДИКЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

Боровикова Ольга Олександрівна

Студентка 2-го курсу факультету соціології і права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Осадчий В.І.

*доктор юридичних наук, професор кафедри теорії права і держави
факультету соціології і права НТУУ «КПІ»*

Неодноразово питання екстрадиції гостро поставало серед багатьох країн світу і Україна не є виключенням.

Екстрадиція як юридична процедура, що застосовується в міждержавній практиці, тісно пов'язана з такою фундаментальною правовою категорією, як кримінальна юрисдикція. Подібний взаємозв'язок виникає перш за все з тієї обставини, що без урахування юрисдикційних аспектів взагалі неможливо здійснити видачу.

По-перше, особа, що піддається екстрадиції, є суб'єктом юрисдикції держави, на території якого вона знаходиться і яка приймає рішення, чи слід задовольнити запит іноземної держави або відмовити у видачі.

По-друге, сама держава перебування індивіда може здійснити кримінальну юрисдикцію над запитуваною особою, якщо злочин зачіпає її власні інтереси або зазіхає на інтереси її громадян.

З іншого боку, навіть у випадку, коли інтереси безпосередньо самої запитуваної держави не порушені і вона не видає обвинуваченого, він може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на інтереси міжнародного співтовариства в цілому, і зокрема такі, як злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини.

По-третє, застосування запитуваною державою своєї кримінальної юрисдикції за злочин, що є підставою для видачі та вчинене на її території, дозволяє відхилити екстрадицію.

По-четверте, зіткнення юрисдикцій різних держав, коли на екстрадицію претендують декілька країн, передбачає вирішення питання про те, чия кримінальна юрисдикція буде користуватися перевагою і кому, таким чином, слід видати особу. У зв'язку з цим, значна увага, яка надається в

екстрадиційному праві та практиці проблеми юрисдикції, покликана служити врегулюванню найскладніших питань екстрадиційного процесу.

У правовій доктрині виділяють п'ять видів кримінальної юрисдикції, які знайшли своє застосування в міжнародному кримінальному праві та в національному законодавстві щодо питання екстрадиції:

1. активна персональність або громадянство, які базуються на принципі громадянства обвинуваченого;
2. пасивна персональність, для якої вирішальне значення має громадянство потерпілого;
3. територіальна юрисдикція, в основі якої лежить критерій місця вчинення злочину;
4. охорона, яка застосовується у випадках, коли злочин порушує інтереси держави, яка домагається права на юрисдикцію;
5. універсальна юрисдикція, яка головним чином бере до уваги характер вчиненого діяння.

Говорячи про взаємозв'язок юрисдикції і екстрадиції, необхідно підкреслити основне значення принципу, згідно з яким державі належить право здійснювати свою юрисдикцію на власній території. При цьому юрисдикції як найважливішої правової категорії притаманні певні властивості, наявність яких зазначається правовою доктриною, так само як і судовою практикою.

Абсолютна та виняткова юрисдикція держави над усіма особами і предметами на своїй території відома як принцип територіальності. Цей принцип означає, що держава здійснює первинну юрисдикцію по відношенню до всіх подій, що відбуваються на її території, і над вчиненими тут злочинами незалежно від громадянства особи, яка несе за них відповідальність.

Національне кримінальне законодавство в питаннях кримінальної відповідальності і покарання, як правило, виходить насамперед з територіального принципу, згідно з яким відповідальність настає за законами місця скоєння злочину. Цей принцип є визначальним для правових систем різних країн, і зокрема Російської Федерації, Франції, Туреччини і т.д.

Умови для здійснення видачі, в т.ч. підстави для відмови у видачі, які передбачені міжнародними договорами:

- видача здійснюється тільки щодо тих злочинів, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі на максимальний термін не менше одного року або більш тяжке покарання; для видачі з метою виконання вироку - якщо особу засуджено до позбавлення волі на строк не менше шести місяців або більш тяжкого покарання;

- діяння, за яке вимагається видача, має бути кримінально караним як за законодавством країни, що вимагає видачу, так і за законодавством країни, до якої звернено вимогу;

- особа за станом здоров'я не може бути видана без шкоди її здоров'ю.

- не спливли строки давності притягнення до кримінальної відповідності або виконання обвинувального вироку;

Стаття 25 Конституції України та стаття 10 Кримінального Кодексу України забороняє видачу громадян України іноземній державі.

Невидача громадян своєї держави не означає, що вони залишаться безкарними. Кожна держава на запит іншої держави зобов'язана порушити відповідно до свого законодавства кримінальне переслідування щодо свого громадянина, підозрюваного у скоєнні злочину на території іншої держави.